

Tiki I Zespół Tourette'a Podstawowe Informacje Dla Pacjenta

CO TO SĄ TIKI?

Tikami nazywamy ruchy mimowolne, obejmujące różne części ciała. Na krótki czas tiki mogą zostać świadomie powstrzymane przez pacjenta. Tiki powstają na skutek wewnętrznej potrzeby lub przymusu wykonania określonej czynności, co przynosi krótkotrwałą poprawę samopoczucia (obniżenie napięcia).

Tiki mogą być:

- nagłe i szybkie
- powtarzalne i stereotypowe (wyglądające zawsze tak samo)
- nieregularne lub rytmiczne
- proste lub złożone

Tiki proste pojawiają się nagle i zwykle utrzymują się przez kilka tygodni lub miesięcy. Zazwyczaj objawiają się jako: mruganie, unoszenie brwi, wzruszanie ramionami, skręcanie lub szarpanie głowy i szyi. Mogą mieć również charakter wokalny np. chrząkanie, kaszlenie, pociąganie nosem, ziewanie.

Tiki złożone mogą prezentować się jako: grymasy twarzy, stukanie rękami lub nogami o podłogę, dziwaczny chód, zataczanie kół podczas chodzenia, skakanie, kopanie lub uderzanie pięścią w przedmioty. Złożone tiki wokalne obejmują: wydawanie wielu dźwięków, powtarzanie pojedynczych sylab, słów lub wyrażeń (echolalia), mogą również mieć charakter nieprzyzwoitych wypowiedzi oraz przekleństw (koprolalia).

CZYM JEST ZESPÓŁ TOURETTA?

Zespół Tourette'a (inaczej zespół Gillesa de la Tourette'a; ZT) jest zaburzeniem, które zwykle rozpoczyna się w wieku 4-6 lat, a największe jego nasilenie przypada pomiędzy 10-12 rokiem życia. Choroba występuje częściej u chłopców. Pacjenci z ZT doświadczają kombinacji tików ruchowych i wokalnych, złożonych lub prostych. Do postawienia rozpoznania konieczne jest utrzymywanie się objawów przez rok. Mogą występować także zaburzenia zachowania takie jak lęki lub zaburzenia obsesyjno-kompulsywne.

JAKA JEST PRZYCZYNA?

Jak dotąd nie poznano przyczyny powstawania tików i ZT. Często mają one charakter dziedziczny, co oznacza że występują rodzinnie.

CZY WSZYSTKIE TIKI TO ZESPÓŁ TOURETTA?

Nie. Warunkiem rozpoznania zespołu Tourette'a jest wystąpienie objawów choroby przed 18 rokiem życia, występowanie co

najmniej dwóch tików, w tym jednego głosowego, utrzymywanie się objawów choroby przez co najmniej 1 rok. Dlatego u większości dzieci rozpoznaje się chorobę tików (u co piątego dziecka), a nie zespół Tourette'a.

CZY ISTNIEJE LECZENIE?

Decyzja o włączeniu leczenia tików zależy od tego, jak dotkliwie są objawy dla pacjenta oraz jak duży wpływ mają na jego życie towarzyskie i emocjonalne. Jeżeli tiki mają łagodny charakter i nie wpływają na codzienne funkcjonowanie, wówczas leczenie farmakologiczne nie jest konieczne. Właściwą formą terapii pozostaje odpowiednie wsparcie ze strony rodziny oraz edukacja osób z otoczenia pacjenta (nauczyciele i rówieśnicy), aby zapobiec stygmatyzacji i poczuciu wykluczenia. Ważną rolę w tym procesie powinien odegrać lekarz, psycholog oraz pracownik socjalny.

Leczenie tików należy rozważyć, jeżeli:

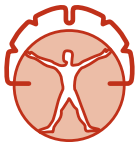
- powodują znaczący niepokój pacjenta
- wpływają na codzienne życie lub obowiązki szkolne
- powodują izolację społeczną, zastraszenie i depresję

Comprehensive Behavioral Intervention for Tics (CBIT) is one of the therapies used to treat TS. CBIT focuses on awareness training and developing a competing response to the tic urge.

Jednym ze sposobów leczenia tików jest kompleksowa terapia behawioralna (CBIT). Polega ona na treningu psychologicznym zwiększającym świadomość pacjenta, jak również na odkrywaniu metod radzenia sobie z potrzebą „uwolnienia” tiku. Jeżeli terapia behawioralna nie przynosi zamierzonego efektu, wówczas wskazane jest rozważenie leczenia farmakologicznego, które obejmuje stosowanie klonidyny, guanfacyny i klonazepamu oraz leków obniżających niepokój, a także leków przeciwpsychotycznych. Ponieważ powyższe leki mogą powodować działania niepożądane, powinny być stosowane pod ścisłym nadzorem neurologa. W przypadku braku poprawy w trakcie leczenia, można rozważyć głęboką stymulację mózgu.

DLACZEGO ZESPÓŁ TOURETTA`A JEST UWAŻANY ZA CHOROBE NEUROPSYCHIATRYCZNĄ?

ZT jest chorobą neurologiczną, której towarzyszą zaburzenia zachowania, dlatego zaliczane są do grupy chorób neuropsychiatrycznych. W zespole Tourette'a zaburzenia zachowania występują u ponad 50% pacjentów. Należy do nich

International Parkinson and
Movement Disorder Society

Tiki I Zespół Tourette'a Podstawowe Informacje Dla Pacjenta

zespół nadpobudliwości z deficytem uwagi (ADHD) oraz zespół obsesyjno-kompulsywny (OCD). Często obserwuje się także występowanie depresji, zachowań impulsywnych, zaburzeń osobowości, samookaleczenia oraz zaburzeń snu. Należy jednak pamiętać, że leczenie tych zaburzeń jest możliwe.

CZEGO MOŻE SPODZIEWAĆ SIĘ PACJENT Z TIKAMI I ZT?

Tiki mają zwykle przejściowy charakter i u większości dzieci ustępują w miarę dojrzwania. W wieku dorosłym tiki zazwyczaj nie występują.